

Digte i sønderjydsk Maal.¹⁾

Af N. Andersen.

Sånowe.

I hæ vel nok kænd Jepp' Ho'j?
 Æ to vist itt' spøe.
 Hvad hand jen Gang gø'r o' so'j,
 skal I hæe no høe.

Jepp' de var en löjle Knejt;
 spu'r en ham om nowe,
 hvad de va, så fæk en fejt²⁾
 tit de Sva: „Sånowe!“

Da hans gammel Fæe no va
 død o' skuld' begrawes,
 mått' e Præst jo vares ad;
 hvondt skuld' de no lawes?

Jepp' hand skuld' vel sjel astej?
 Jo, de mått' hand held'e!
 Hand ga sæ da aa e Vej
 op te Va'ns³⁾ å meld' e.

¹⁾ Mundart fra Sundeved, særlig Felsted Sogn. ²⁾ meget.
³⁾ Varnæs.

O' hand kom o' vel o' godt
 ind te Hr. Pastoren,
 löjt e lidt aa sin Kalot
 o' soj pænt: „Godmoren!“

O' e Præst soj o': „Godaw!“
 Jepp' hand tow sæ sammel,
 meldt: hans gammel va rejst aw,
 ja, den stakkels gammel!

Law e Præst fo'nam hans Nød,
 so'j han så'ndt så haste:
 „Herre Guj, e' hand no død?“
 „„Ja, sånowe, Hæ Paste!““

E Skrap. 1)

Hvæn Gammelgå rigde fo'tæl
 Historie, så er en tit
 i Tviil med sæ sjel, om en vel
 skal tro, de e' Lögn heller itt'.

Men, hvad hand en Owden fo'to'ld,
 de tow æ som Rimlehe hen,
 o' de kand en o' vel nok ho'ld
 fo' sandt, o' fo'tæ'l e'r egjen.

De var om hans Ku'n, te hun ha'j
 Guj véé, hvor i Verden, fåt fat
 aa en Blomm', der i Stej for e Bla'j
 ba Tvaan', o' sprang ue kun om Nat.

1) klaskende Lyd.

De var en Slaws Kaktus, de' hæ
 nok Midnattens Dronning¹⁾ te Nawn —
 o' tejer æ fejl, no, så e'
 de hverken te Ska'j helle Gawn.

Men dæremod hö de he'hid,
 lisom te en Hannek²⁾ e Tap,
 te, hvæn den sprang ue, skuld de gi',
 foto'ld di, så löjler et Skrap.

O' Modde hun passe hind Blomm',
 o' vand'er o' keg o' kund' knapp'
 vindt aw, te e Tid den var omm',
 hvo Midnattens Dronning skuld' skrapp'.

Så va de da endle en Må'n —
 Guj véé, hvad Gammelgå tro'j —
 hans Modde, som Lyssen o' Tå'n,³⁾
 kom fa'rend ind te ham o' so'j:

„Så, Fadde, no e' den så vidt,
 e Nat skal de sikkert nok ske!
 Do, sej mæ da, skal vi no itt'
 e Jowdon sir opp' for å se?“

Jo, de kom ham slet itt' så nöwt,
 hvæn de da kund' gø hind så glaj,
 fo' skuld' de o' blyw ham fo' kjöwt,⁴⁾
 så kund' hand jo se i e Blaj.

¹⁾ Cereus grandiflorus. ²⁾ Hænen paa en Tønde. ³⁾ Lyn og Torden. ⁴⁾ kedeligt.

O' altså om Owdne, som sagt,
 så sad di da opp' ved e Blomm',
 o' Modde hun keg o' holdt Vagt,
 o' vindt' te e Skrap de skuld' komm'.

Men no va de galdt, fo' di gik
 sædvanle i Seng e Klokk' ni;
 o' Modde hun klippe da Blik
 o' Messing e meest' a e Tid.

Men, hvondt hun o' sad der o' saa,
 o' klipper o' ned aa Pæ Nitt'¹⁾
 o' jawe ham væk, hand skuld' gaa,
 de nytt' hind s'gu oldtsammel itt';

fo' law e Bornholme den slow
 ti Slaw te de skingere, foldt
 et Suk fra hind Hja't, o' hun sow
 så sødt som en Sild i e Soldt.

Elaw sad vo Fadder o' fæk
 de nyest fra La'nd o' fra Staj
 te Lyws o' keg aw ø' te væk
 så smörrer ebag om e Blaj.

Men så begyndt' Modder å drömm',
 te hun haj væt u'r ette Vand,
 o' så skuld' hun no te å sömm'
 en Dug¹⁾, hun haj köjt te hind Mand.

¹⁾ Ole Luköje. ²⁾ Lommetørklæde.

O' hen te e Vind'e hun gæ —
 de va vel e Saws hun vild' tej' —
 da sad der en Spindekun¹⁾ de';
 dem kund' hun no slet itt fo'drej'.

Hun blöw da så nil²⁾ i hind Kapp'
 o' so'j: „Hvad vil do hæ, dit A's?“
 o' höwer e Ha'nd for å rapp',
 o' rigde å slaa en i Ma's.

Men lisom hun höwe — de e'
 da Kattens, hvodandt de kand komm' —
 så fægde hun fra sæ o' slæ
 da baade te Pott' o' te Blomm'.

Den Stakkel! Ja de e' da oldt
 fo' möjl vel, o' mée som en tol,
 fo' Midnattens Dronning hun foldt
 med Pott' o' med samt aa e Gol.

O' Modde blöw vagen o' glo'j;
 men Fadde hand lossendt en Knap
 o' le' sin så lumsk, law hand so'j:
 „Seså, Modde, no kom e Skrap!“

Gammelgås Öwemand.

Jen Gang' va Gammelgå te Kost,³⁾
 o' law di no haj fåt e Sup
 o' haj begyndt å smag' e Most,
 begyndt' hand da å fo'tæl op:

¹⁾ Edderkop. ²⁾ tirret. ³⁾ Bryllup.

om hvad hand oldt haj se o' høe,
 hvad hand haj döjer o' haj pröwe,
 hvad ander o' hand sjel haj gøe
 o' hvad hand ejzen haj oplöwe.

Hven de' no a e Folk va kæ'nd
 med hans Fo'tæ'lend, smiild så småt,
 di vidst' nok, hvondt de va bevæ'nd,
 te, hven de' smö godt, kör o' godt;
 men öwefo' ham ved e Boe
 sad der en fremmed Mand o' lu'e,
 hand tro'j ham vistnok hver'et Oe,
 hvo galdt hand sin o' kø'r o' smu'e.

O' Gammelgå fo'to'ld da vie
 o' satt' e Piif' så krunt elaw
 o' pust' e Røg te begge Sie
 o' keg så smörre langs e Knaw:¹⁾
 „De va den Gang' æ va te Søs,
 da kom æ da fo'færdle landt“ —
 O' „ajtja! ajtja!“ dæ'ved nøs
 hand to Gang' aa, te de va sandt —
 „ja, helt fo'færdle landt mod Synd'e;
 men hille Pine, sikken He'e!
 fo', hvæn e Sol føst dæe begynd'e,
 kand ingen Troid awæ'nd å sve'e.
 Ja, hvæn e Sol den rigde prejt',
 så kand I tro, te hun va lown;
 en va, som hvæn di tow o' stejt'
 et Æfeld i en hel'bols Own.

¹⁾ Pibespids.

No ha'j æ i min bla'gens¹⁾ Tröj'
 Så'n Knapp' a Tin, dem haj min Moe.
 Sy i med old hind Fl'r o' Möj',
 Tæt før æ skuld' astej omboe;
 o' tænk en Gang, die Knapp' di smaldt
 jen Mirra i e Sol helt væk,
 te de jæ Tin de løf så galdt
 som Guj bevae vos langs e Dæk.
 Ja, tit, hvæn æ no tænker aa' e,
 fæ de mæ orndle te å gys',
 te rigde så'ndt de res mit Haae" —
 o' Gammelgå skuld' „ajtja!“ nys'.

Så sva'r o' so'j den fremmed Mand,
 de' te ejæ²⁾ haj sæt så role:
 „Ja, hvad do dæ' fo'to'ld, de kand
 æ no enda nok ho'ld fo' trole;
 fo' æ va jen Gang' o' te Søs,
 o' kom da helles landt mod Nö,
 så landt de'ne'rad, hvo de frøs,
 som knapp' vel nowe Stej' de gü;
 fo' hvæn vi gik o' ved vot Skraaend
 så'ndt aw o' te spytt' fra vos væk,
 så blöw e Spytt' så dejle staaend
 som omvænd Istap aa e Dæk.
 O' de var ingen Sjeldenhe,
 te Nejs' o Øre di frøs aw;
 vi jamre nok, men hvad nytt' de?
 fo' de blöw galle Daw fo' Daw.

¹⁾ af Blaargarn. ²⁾ hidindtil.

Så blöw vi da jen Må'n omböe,
 sna't lisom vi haj old' væt kossen,
 fo', tænk, såsna't vi so'j et Oe,
 så va de med de sa'm o' frossen.
 O' hvondt vi öjt' ¹⁾, o' hvondt vi dåft' ²⁾
 o' satt' de hele öwe Stye,
 o' hvondt vi rummeldt rundt o' råft'
 o' band'e — itt' den mindste Lye.
 Men så, da de ga Tø jen Daw,
 så skuld' I ejesen kun haj høe;
 ja, tro mæ, der er orndle Slaw,
 hvæn frossen Snak o' Stöj di tõe!
 De fo'r omkring for old' e Vind'
 o' ga sæ te å raaf' o' rassel
 o' gø'r en Stöj, som old' e Kvind'
 i hele Va'ns va bånj te Bassel.“

O' Gammelgå hand smøg så galdd
 o' pust' e Røg te begge Si'e,
 som gik et Tog fo' Trolds Gewaltt,
 men sva'r o' so'j da sin omsi'e:
 „Ja, hær æ væt, hvo Knapp' di smaldd,
 hæ do minsandten do' væt vi'e;
 hvæn Snak den frøs, så e' de galdd,
 så e' de vistnok bedst æ ti'e.

¹⁾ råbte. ²⁾ larmede.

En Fejltagels'.

U'r i e Lykke sang e Lerke
 om Frihe o' Guds Herlehe,
 o' i e Kirk' e Præst hand prerke
 om Ægteskab o' Kjærlehe.
 Hans Tal' den flød så varmt o' vægde
 o' med Begejstring fra hans Mund;
 hvo sar e Folk o' lytt' andægde —
 de Kvaan foldt itt' aa stene Bund. —

Hand ha'j no lig' fo'nys fo'to'ld dem:
 e Mand skuld' ha e Öwrehe,
 o' så'ndt o' så'ndt skuld' di foho'ld dem,
 o' oldt hvad godt de' va ved de.
 Men så skuld' hand da o' behand'el
 sin Ægtemag' med Kjærlehe,
 fo' de va kun oldjenn' hind Vand'el,
 te hand kund' føl sæ lykle ved.
 „Naar Sorgen Mandens Hjærte tynger,
 hvor finder han da Haab og Trøst,
 om ej en Viv hans Sjæl forynger
 og gyder Balsam i hans Bryst?
 Og naar et Haab hans Hjærte fryder,
 hvo gør hans Glæde dobbelt varm?
 Han ser sin Mages milde Dyder
 og trykker hende til sin Barm!
 Hvo kan som hun hans Vrede tæmme,
 bortjage hver en Mismods Sky?
 Han hører hendes blide Stemme,
 og fluks maa al hans Harme fly!

Naar han er træt af Dagens Möje
 og hjemad vender sig med Il,
 se, hvor da hendes glade Öje
 tilsender ham et saligt Smil!
 Hvor kærlig kysser hun hans Pande!
 Hvor kælent klapper hendes Haand!
 Ja, kære, jeg kan Ordet sande:
 „Gud signer Ægteskabets Baand!“

Så'ndt stáj, som sagt, e Præst o' prerke
 fo' sin andægde Menehe,
 o' i e Lykke lytt' e Lerke;
 di tændt vel sawt dæ Del de'ved.
 Men law de hele sin va öwe,
 så gik e Folk da oldt elaw!
 kun Ludvig Lowsen stáj o' töwe,
 hand vild' nok tal' e Præst e Daw.
 Fo' Lowsen hand va jo Kirk'verre,¹⁾
 så de' kund' sawt væ jet o' andt;
 no stáj hand i e Værmd' o' stirre
 o' sve't oldt law e Folk die svandt.
 Så kom e Præst da endle gaaend:
 „God Dag, Hr. Lowsen, nu, hvordan?“
 Så'ndt hjelst hand venle o' blöw staaend.
 „„Jo, Tak, de kand enda gaa an;
 æ vild' nok snakk' med dem, Hæ Paste.““
 „Javel, det passer rigtig godt;
 de har vel ej behov at haste?
 jeg skulde tale Degnen blot.

¹⁾ Kirkeværge.

Gaa de kun om i Præstegaa'ren
 og sæt dem ned et Öjeblik!
 Hvad mener de, faa vi vel Tor'en?"
 „De gö vi sawt“ — o' Lowsen gik.

Om i e Præst'gå va hand kommen;
 så stáj hand for e Dör e lidt
 o' pust', fo', puh! de va beklommen;
 hvo stáj e Sol o' prejt' så hedt.
 Ja, puh! uha! hvo hun va hée,
 o' Lowsen hand va tyk o' trind;
 no vild' hand da føst visk' e Svée
 a Ho'j o' Hals, fø hand gik ind.
 O' dæ'ved keg hand i e Væe:
 „Ja, ja, den Luft den bringe Tå'n,
 den e' så lummer o' så sæe,
 jo, de gi Uvær inden må'n!“
 O' law hand lig' haj so'j di Oe,
 så lot hand op o' vild' gaa ind,
 men, svabs! o' i desa'm så foe
 de som et Lyssen i hans Skind,
 Hand fæk et Rap så rent fo'bistre
 så'ndt ho'jlangs midt aa hans Fo'stand,
 te orndle for e Öjn de nistre
 o' bed som baade Brems o' Bra'nd.

Hvad va de da? hvofra? — Fo'staa mæ,
 de var e Præst'kun med e Klemm',
 de' kom o' ga ham den „hows aa mæ“,
 te hand taft' baade Syn o' Stemm'.

Ja, æ vil men', te hand kund' hows'en;
 men Fru Pastoren so'j paa Stand:
 „O, om Forladelse, Hr. Lowsen,
 jeg mente, at det var min Mand!“

Mettås Plane.

E Præst, hvad vi hæ no, hand hæ den Monée
 å spø ved e Bö'n aa e Kamme, hvad di
 vil læ'r o' skal te, hvæn di e' konfemée,
 o' hvad di vel tænker å blyw' med e Tid.

Så'ndt spø hand da o' Mari Hindriges Mettå,
 de var å blyw optråt ved gammel Nis John —
 hun va no fo' Resten så pæn o' så net o'
 vidst oldtid Beskeen i hind Religion —:

„Hvad agter så du da at vorde, min Pige,
 naar Barndom og Skole Farvel du har sagt?
 Til mig kan du trøstig betro dig og sige,
 hvad Planer dit barnlige Hjærte har lagt!“

O' nok så uskyld'e lild Mettå hun lée
 o' kigge så viss' aa e Præst o' så stywt:
 „Ja, hvæn æ no rigde e' godt konfemée,
 så skal æ jo se, te æ sna't blywe gywt. 1)

1) gift.

Oldtid med Ro.

Betal ved e Slaw! de e' tryggest, min Tro,
om sjel de va jen aa e Øe;
men se kun fo' Resten å tej' en med Ro,
som gammel Pæ Nissen hand gøe.

Pæ Nissen hand sar i e Kro o' spild Kåt
med Voller o' sin et Pa mée,
o' føst gik de hele så grumt o' så godt,
fo' Volle hand vandt, mår I vée.

Men vind' i e fø'st er å vind' te e Kat,
så'ndt lyer en ældgammel Reggel;
o' law no vo Volle haj vunden et Svat,
så taft' hand egjen o' blöw — stiggel.¹⁾

„E' di da fo'hekse, di Helvedes Kåt?“
soj Volle så bister o' bande.
„O' i e Begyndels da gik de så godt,
hvo lumpen e Lykk' e' bestande!“

O' gammel Pæ Nissen va ved å skuld' gi',
hand so'j sin så töt o' så rolle:
„Ja, manne, de' tidle kom flot op å ri',
kom haste te Gaaend, lild Volle!“

O' Volle hand so'r emod sot o' mod rødt;
men gammel Pæ Nissen ga vi'e,
o law hand va færre, så so'j hand så töt:
„Så'ndt sköwde no jengang e Ti'e.

¹⁾ bruges især om meget tørt Korn; figurligt = stivsindet, umedgørlig.

Do hær e jo her akkoraat som e Svin,
de' vige te Skows kommer agend,
men hjemad herette med Gryndt o' med Hvin
kun lemple te Bens komme stagend.“

Men Volle hand va no så harm o' så hurl,¹⁾
hand sprutter o' spröjt' som en Hannek,
ska Tænde mod Pede så låjn som en Purl
o' lakke ham jen i e Prannek.²⁾

Men gammel Pæ Nissen hand tow en med Ro;
hand reest' sæ kun ræ't aa sin Spryld'e:³⁾
„Hvad ejsen do tænke, så to do itt' tro,
te æ vil væ dæ nowe skyld'e!“

O' töt o' gemytle hand læppe ham jen,⁴⁾
te Volle hand stö'nd' som en Stue,
o' liså gemytle hand satt' sæ egjen:
„Seså Volle, no spil kuns ue!“

Se, så'ndt er e Folk foremost' heromkring:
kun nöjle di skyld'e te Næsten,
e' temle tere' å betal' for en Ting,
men sind'e o' role fo' Resten.

¹⁾ hastig, hidsig. ²⁾ gav ham en paa Planeten. ³⁾ Skud, Grene paa Træer; her: Ben. ⁴⁾ gav ham et Ørefigen.